

Skandynawia to coś więcej niż Ikea & hygge? 😊

Jeśli tak, jak my, interesujesz się Skandynawią, ale oznacza to dla Ciebie coś więcej niż dwa słowa klucze, czyli „Ikea” i „hygge”, to być może ten OGUN jest dla Ciebie 😊

Zapraszam na zdalny OGUN „Scandinavian Exceptionalism”? Kultura, prawo, przestępczość w Norwegii i norweskiej części Arktyki – wybrane problemy.

Kryminolodzy mają swoje pasje – a moją jest Arktyka, do której podróżuję od niemal 10 lat. Zaczęło się od zorzy polarnej i psich zaprzęgów...i tak w sumie zostało, tylko się w różnych aspektach „nasila” 😊 Jednak od kilku lat przyglądam się Arktyce także z perspektywy prawno-kryminologicznej i tymi spostrzeżeniami chciałabym się podzielić. A z racji na to, że najczęściej przebywam w norweskiej części Arktyki, to właśnie na tym obszarze chciałabym się skoncentrować podczas zajęć, z małym odstępstwem na rzecz archipelagu arktycznego Svalbard, w którym znajdują się położone najdalej na północ stałe osady ludzkie na świecie. To miejsce położone około 1300 km od Bieguna Północnego i kiedy wreszcie tam dotarłam – okazało się, że kryminolog nie będzie się tam nudził 😊

Podczas zajęć przyjrzymy się także wybranym norweskim rozwiązaniom w obszarze wymiaru sprawiedliwości, ale nie tylko, ponieważ norweskie, a szerzej – skandynawskie podejście do przestępczości i karnania ma silne zakorzenienie w kulturze. Dlatego do współpracy przy tym projekcie zaprosiłam Pawła Kaźmierczaka - absolwenta poznańskiej skandynawistyki, od 2018 r. asystenta w Katedrze Historii Skandynawii i Europy Środkowo-Wschodniej UMK w Toruniu, który jest wykładowcą języka norweskiego, szwedzkiego i duńskiego, literaturoznawcą i tłumaczem specjalizującym się w prozie i współczesnej poezji skandynawskiej. Chcemy bowiem udowodnić, że wskazany w tytule **Scandinavian Exceptionalism**, o którym pisał w odniesieniu do przestępczości w swoich artykułach uznany w świecie kryminolog – Prof. John Pratt, jest głęboko zakorzeniony w kulturze i historii Skandynawii, dodatkowo ma wydźwięk wielopłaszczyznowy i interdyscyplinarny, a przez to odzwierciedla się zarówno w myśleniu o prawie (jako pewnym konstrukcie i jego celach), organizacji życia społecznego oraz podejmowanych przez Skandynawów działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, w tym działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Zajęcia odbywać się będą we wtorki, w godz. 17:00-18:30 (w formie online; google meet)

Zaliczenie końcowe będzie miało formę testu na platformie internetowej.

Zapisy ruszyły!

Poniżej przesyłam informację o tematach zajęć (spotkania 1-2 współprowadzone z P. Kaźmierczakiem)

1. Na tropach skandynawskiej tożsamości – ze wstępu do kulturoznawstwa skandynawskiego

Celem zajęć jest odpowiedź na pytanie, co ukształtowało tożsamość Skandynawów - poprzez zarysowanie fenomenów kulturowo-społeczno-historycznych, które przez wieki odgrywały znaczącą rolę w procesie kształtowania się dzisiejszych społeczności państw skandynawskich. Na spotkaniu omówimy podstawy teoretyczne kulturoznawstwa skandynawskiego oraz genezę „mentalności norweskiej”. Zajęcia te stanowią będą podstawę do dalszych rozważań w zakresie aksjologii rozwiązań prawnych obowiązujących w Królestwie Norwegii oraz egzekwowania przepisów obowiązującego prawa w praktyce. Zajęcia z udziałem gościnnym mgr Pawła Kaźmierczaka z Katedry Historii Skandynawii i Europy Środkowo-Wschodniej – Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

2. Ultima thule – historyczne, geograficzne i prawnoustrojowe uwarunkowania Królestwa Norwegii

Na spotkaniu omówimy „kroki milowe” w historycznym rozwoju Królestwa Norwegii, przeanalizujemy także uwarunkowania geograficzne tego państwa, jak również podstawowe założenia ustrojowe, obowiązujące współcześnie w Norwegii. Zajęcia

z udziałem gościnnym mgr Pawła Kaźmierczaka z Katedry Historii Skandynawii i Europy Środkowo-Wschodniej – Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

3. „Frihet, forbrytelse og straff (...)” („Wolność, przestępstwo i kara”) – czyli o tym dlaczego w podręczniku do prawa karnego pierwszym i najważniejszym słowem w tytule jest wolność?

Na zajęciach przeanalizujemy najważniejsze założenia norweskiego podejścia do przestępczości, kierując się zasadą, że „sposób traktowania przestępców jest wskaźnikiem poziomu kultury danego społeczeństwa” (Płatek 2007: 22). Porozmawiamy także o tym dlaczego skandynawskie – w tym także norweskie podejście do przestępczości i kształtowania systemu reakcji na nią, zdaje się hołdować regule, że „za pomocą środków karnych można wymierzyć karę, ale niekoniecznie rozwiązać problem” (Płatek 2007: 33-38). Omówimy najważniejsze prawa człowieka zdefiniowane w Konstytucji Norwegii (Kongeriket Norges Grunnlov) – w tym prawa związane z wymiarem sprawiedliwości oraz przeanalizujemy podstawowe założenia norweskiego kodeksu karnego (katalog kar i innych form reakcji na przestępstwa, w tym rozwiązanie zastosowane wobec sprawy zamachu na wyspie Utøya - Andersa Breivika).

4. Przestępczość i karanie w Norwegii, czyli co nam mówią dane Statistisk sentralbyrå (SSB)?

Podczas zajęć przyjrzymy się strukturze przestępczości w Norwegii, z uwzględnieniem norweskich zasad rejestracji przestępstw. Sprawdzimy także jakie najczęściej przestępstwa popełniają w Norwegii Polacy (i czy różnią się pod tym względem od Norwegów?). Przeanalizujemy także strukturę orzekanych w Norwegii kar. Zastanowimy się także wspólnie jak wysoka jest w Norwegii „cena” pozostania na wolności w przypadku skazania, w tym sprawdzimy, czy „legendy” o wysokości norweskich grzywn są prawdziwe.

5. „Normalitetsprinsippet” (zasada normalności) to podstawa! Norweski system penitencjarny i obraz populacji więziennej.

Na spotkaniu omówimy najważniejsze założenia systemowe i organizacyjne norweskiego systemu penitencjarnego, w tym obowiązujące w tym obszarze – a nietypowe - zasady: tzw. zasadę normalności oraz regułę zakładającą rezygnację z noszenia broni przez personel więzienny. Porozmawiamy o obrazie populacji więziennej – w nawiązaniu do uwarunkowań demograficznych populacji Norwegii. I choć norweskie więzienia są często postrzegane jako idealne, wręcz modelowe – na koniec – odkryjemy także „ciemne strony” norweskich zakładów karnych i przyjrzymy się najważniejszym problemom, przed którymi staje współcześnie norweski system penitencjarny, w tym traktowaniu kobiet, czy osób LGBTQ+.

6. „Pasterze reniferów” - kim są Saamowie w Norwegii?

Na zajęciach zapoznamy się z historią, kulturą i nietypowym statusem prawnym Saamów (Sámi People) – a więc ludności rdzennej zamieszkałej na terenie Norwegii. Spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, czy faktycznie powinniśmy utożsamiać Saamów z „pasterzami reniferów” i dlaczego nazywanie Saamów Lapończykami jest obraźliwe. Porozmawiamy także o wierzeniach Saamów, modelu saamskiej rodziny oraz saamskim języku i rzemiośle. Przyjrzymy się temu jak przez lata zmieniały się relacje na linii Saamowie-Norwegia i jak wpłynęły one na obecny status prawny Saamów, w tym przyznane im prawa i to jak ludność ta jest współcześnie postrzegana i traktowana w Norwegii.

7. Mroczne tajemnice Arktyki – przemoc wobec Saamów (Sámi People) i wyzwania w obszarze jej diagnozowania.

Na zajęciach zwrócimy uwagę na relacje istniejące na linii Saamowie - Norwegia i ich konsekwencje dla rozwoju, szacowania i badania zjawiska przemocy (w tym przemocy seksualnej) wobec i wśród ludności rdzennej. Porozmawiamy o tym, czy przynależność do Sámi People zwiększa ryzyko stania się ofiarą przemocy i dlaczego przemoc stanowi tabu w saamskiej kulturze. Omówimy także najważniejsze przeszkody i wyzwania, przed którymi staje kryminolog chcący badać zjawisko przemocy wobec/wśród ludności rdzennej w norweskiej części Arktyki.

8. „Spowiedź” Ole Henrika Hætta’y - „podwójne karanie”, czyli codzienność osadzonych należących do mniejszości rdzennej w norweskich więzieniach.

Na spotkaniu omówimy sytuację saamskich osadzonych przebywających w norweskich zakładach karnych w odniesieniu do ratyfikowania przez Norwęgę Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej ludności tubylczej i plemiennej w krajach niezależnych, Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczącej praw ludów rdzennych (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples A/RES/61/295) oraz przyjęcia Sameloven - aktu prawnego przyznającego Saamom szczególne uprawnienia w obszarze wymiaru sprawiedliwości i więziennictwa. Porozmawiamy o tym, jakie faktyczne problemy w zakresie respektowania praw ludności rdzennej ujawniła „spowiedź” saamskiego więźnia - Ole Henrika Hætta’y i z jaką reakcją spotkało się to wydarzenie ze strony władz norweskich, a zwłaszcza służby więziennej. Pod dyskusję poddamy także społeczne i kulturowe konsekwencje prowadzonej współcześnie przez Norwęgę polityki w zakresie poszanowania praw ludności rdzennej w obszarze oddziaływań penitencjarnych.

9. Przestępczość w okolicach Bieguna Północnego? Przypadek archipelagu arktycznego Svalbard.

Na zajęciach spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, czy na przysłowiowym „końcu świata” istnieje przestępczość, a jeśli tak, to jaka? ? Obszarem naszej analizy będzie archipelag arktyczny Svalbard, położony w odległości około 1200 km od Bieguna Północnego. Na spotkaniu zwrócimy uwagę na nietypowe uwarunkowania prawne, geograficzne i demograficzne Svalbardu, podejmując próbę oceny, czy mogą one wpływać na popełnianie w archipelagu przestępstwa? W szczególności sposób zwrócimy uwagę na potencjalne zachowania godzące w przyrodę i środowisko oraz skandynawską koncepcję „nie karania za wszelką

cenę”, która wyraża się w przyznawaniu priorytetu działaniom promującym zrównoważony rozwój oraz naprawienie szkód środowiskowych.

10. „Svalbard fristed for voldsmenn?” („Svalbard azylem dla sprawców przemocy?”) Przemoc w bliskich związkach i problem ochrony imigrantów jako ofiar przemocy w archipelagu arktycznym Svalbard.

Podczas spotkania przeanalizujemy wybrane zagadnienia związane z problemem przemocy w bliskich związkach i ochrony ofiar przemocy mieszkających w archipelagu arktycznym Svalbard, które nie posiadają obywatelstwa norweskiego. Spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, jakie rozwiązania proponuje w tym obszarze Norwegia i na ile wpisują się one w politykę poszanowania praw migrantów i ich humanitarnego traktowania, która z założenia stanowić ma jeden z elementów kształtujących politykę zrównoważonego rozwoju.

11. Od łowców skór do zmian klimatu? O prawnych, kryminologicznych, kulturowych i środowiskowych konsekwencjach obecności człowieka w naturalnym środowisku występowania niedźwiedzi polarnych

Na spotkaniu skoncentrujemy się na omówieniu prawnych, kryminologicznych, kulturowych oraz środowiskowych następstw ekspansji człowieka w Arktyce – naturalnym środowisku występowania niedźwiedzi polarnych. Rozważania prowadzić będziemy przede wszystkim w odniesieniu do norweskiej części Arktyki – Svalbardu, będącego siedliskiem tych drapieżników. W szczególności zwrócimy uwagę na kwestie środowiskowe i klimatyczne, w tym konsekwencje stosowania antropogenicznych źródeł żywności i podejmowane przez Norwegię działania na rzecz ochrony niedźwiedzi polarnych.

Szczegółowy sylabus zajęć można znaleźć tu: <https://tinyurl.com/ysns6ner> (pamiętaj - wybierz cykl dydaktyczny: semestr zimowy 2023/2024)

Polecam, zapraszam, a w razie pytań – proszę o maila (kwitkowska-rozpara@uw.edu.pl)

Poniżej załączam też (oficjalną) informację o prowadzących zajęcia 😊

Katarzyna Witkowska-Rozpara: Doktor nauk prawnych (specjalność: prawo karne i kryminologia); zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Kryminologii i Polityki Kryminalnej na Uniwersytecie Warszawskim (IPSiR UW); członkini European Society of Criminology oraz Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. Prof. S. Batawii, Kierowniczka Centrum Analiz Kryminologicznych UW.

W swojej pracy oraz realizowanych przedsięwzięciach stawia na współpracę z innymi ośrodkami – polskimi (m. in. z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetem Humanistycznospołecznym, Instytutem Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu) oraz zagranicznymi,

m. in. z Middlesex University w Londynie (The Centre for Abuse and Trauma Studies), Korea Institute for Health and Social Affairs, Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement, John Jay College of Criminal Justice - City University of New York. W dydaktyce koncentruje się na aktywizacji studentów oraz wzmocnieniu ich potencjału badawczo-naukowego. W roku 2020 otworzyła dla studentów WSNSiR możliwość włączenia się do prac zespołów badawczych w Centrum Analiz Kryminologicznych. W roku akademickim 2020/2021 utworzyła projekt badawczy „Studenci UW w dobie pandemii”, w ramach którego zaoferowała studentom kierunku Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja możliwość zrealizowania praktyk studenckich.

Jest autorką najlepiej ocenionego wniosku w konkursie „Włączanie badaczy z zagranicy w dydaktykę UW” w Programie zintegrowanych działań na rzecz rozwoju Uniwersytetu Warszawskiego, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO WER, ścieżka 3.5 (edycja semestr letni 2021/2022).

Jest współautorką i współorganizatorką I edycji Letniej Szkoły Kryminalistyki i Kryminologii, która odbyła się na przełomie czerwca i lipca 2022. Koncepcja Szkoły to innowacyjny projekt zakładający przeprowadzenie kryminologicznych badań terenowych przez grupę objętych Szkołą studentów. Pierwsza, jak również trzy kolejne z zaplanowanych edycji Szkoły przyczynią się do zebrania materiału empirycznego, który zostanie wykorzystany do opracowania strategii przeciwdziałania przestępczości w mieście Lębork, w woj. pomorskim. Szkoła oferuje studentom warsztaty metodologiczne prowadzone przez specjalistów w tym obszarze oraz wykłady i warsztaty prowadzone przez praktyków, w tym sędziów, czy przedstawicieli Służby Więziennej oraz zajęcia z grupą młodzieży.

Dr Katarzyna Witkowska-Rozpara jest także autorką oraz współautorką szeregu publikacji naukowych oraz uczestniczką licznych konferencji oraz seminariów naukowych. W swojej pracy angażuje się także w przedsięwzięcia na rzecz popularyzacji nauki.

W roku 2020 wzięła udział w projekcie Edu-Arctic.pl („Uniwersytet Polarny”, projekt finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu DIALOG), który odwołuje się do badań polarnych jako części polskiej kultury narodowej. Badania realizowane przez Polskę mają długą tradycję i są cenione w wymiarze międzynarodowym. Projekt EDU-ARCTIC.PL ma na celu zwiększenie rozpoznawalności osiągnięć polskiej nauki, w szczególności polskich badań polarnych oraz podwyższenia poziomu zainteresowania nimi oraz wiedzy na temat ich znaczenia w Polsce. Ma również uwrażliwić na kwestię ochrony środowiska w obszarach polarnych, w tym na problem zmian klimatycznych oraz szkód wyrządzanych przez człowieka w środowisku. W projekcie jest także miejsce na zagadnienia z innych obszarów, które dotyczą rejonów polarnych – w tym związanych z prawem karnym oraz kryminologią. W ramach projektu Uniwersytetu Polarnego,

dr Witkowska-Rozpara przygotowała i przeprowadziła dwa ogólnopolskie webinaria - pierwszy poświęcony problematyce przestępczości w archipelagu arktycznym Svalbard oraz drugi na temat przemocy wobec ludności rdzennej Arktyki.

W latach 2016-2019 brała udział w Poznańskim Festiwalu Kryminału „Granda”, organizowanym cyklicznie od 2015 roku. Festiwal przyciąga uczestników z całej Polski i jest realizowany w formule, która oferuje spotkania z przedstawicielami świata kultury i sztuki (m. in. pisarzami (twórcami kryminałów, ale także innych gatunków literackich), reżyserami, dziennikarzami, publicystami) oraz przedstawicielami nauki, w tym specjalistami z zakresu kryminalistyki, kryminologii i psychologii sądowej. Podczas Festiwalu dr Witkowska-Rozpara zaprezentowała wykłady otwarte na następujące tematy: „Kiedy motywem jest zazdrość...” (Granda 2016), „Zabójcy jako »bohaterowie« medialnych doniesień” (Granda 2018), „Gdy przekraczasz granice i stajesz się »bestią«... Czyli kto i dlaczego trafia do Gostynina?” (Granda 2019).

W roku akademickim 2021/2022 w uznaniu zasług dla rozwoju i wzrostu prestiżu Uniwersytetu Warszawskiego dr Katarzyna Witkowska-Rozpara została uhonorowana Wyróżnieniem Rektora UW.

Prywatnie – jest pasjonatką Arktyki, do której podróżuje regularnie od 2013 roku, by za kołem podbiegunowym jeździć na psich zaprzęgach, polować (fotograficznie) na zorze polarne i wieloryby oraz... badać arktyczne odsłony przestępczości oraz innych, interesujących kryminologa i prawnika, zjawisk społecznych.

Paweł Kaźmierczak: absolwent poznańskiej skandynawistyki, od 2018 r. asystent w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK na Wydziale Nauk Historycznych, wykładowca języka norweskiego, szwedzkiego i duńskiego, literaturoznawca i tłumacz specjalizujący się w prozie i współczesnej poezji skandynawskiej – jego przekłady ukazywały się m.in. w Odrze, Gazecie Wyborczej, Migotaniach. W latach 2001/2002 stypendysta Ministerstwa Spraw Zagranicznych Królestwa Danii, w latach 2009-2013 i 2018-2020 lektor języka duńskiego i norweskiego w Szkole Języków Obcych Uniwersytetu Warszawskiego oraz w Duńskim Instytucie Kultury w Warszawie, w 2012 roku otrzymał nagrodę JM Rektora UW za wybitne osiągnięcia dydaktyczne, w czerwcu 2017 roku

otrzymał grant duńskiego Ministerstwa Kultury na wykonanie tłumaczenia fragmentów biografii Astrid Lindgren autorstwa Jensa Andersena, pomysłodawca i współprowadzący Dnia Noblowskiego w Instytucie Lingwistyki Stosowanej w grudniu 2019 roku, od maja 2018 roku stypendysta Instytutu Polsko-Skandynawskiego w Kopenhadze, w 2020 stypendysta Instytutu Szwedzkiego w Sztokholmie, w 2021 otrzymał stypendium Polskiej Akademii Umiejętności i Fundacji Lanckorońskich na realizację na Uniwersytecie Humboldtów projektu pn. „Listy z kraju w stanie wojny - Karen Blixen i nazizm”.

W listopadzie 2021 roku opracowane i prowadzone przez mgr Pawła Kaźmierczaka w Instytucie Lingwistyki Stosowanej warsztaty językowe Språkverkstad för Vuxenutbildning Skövde och Warszawa universitet (wraz ze szwedzkimi współprowadzącymi – Katarzyną Freden de Los Rios i Margaretą Nordberg Rifai z Vuxenutbildning Skövde) otrzymały – przyznawany przez Szwedzkie Ministerstwo Szkolnictwa Skolverket oraz Komisję Europejską – Europejski znak innowacyjności w dziedzinie nauczania i uczenia się języków obcych 2021. Europejski znak innowacyjności w dziedzinie nauczania i uczenia się języków obcych) to europejski certyfikat jakości w edukacji językowej ustanowiony przez Komisję Europejską w 1998 r. Certyfikat ten jest prestiżowym wyróżnieniem przyznawanym za innowacyjne techniki kształcenia i promuje osiągnięcia metodyczne i dydaktyczne.

W czerwcu 2022 roku otrzymał grant Statens Kunstfond (Danish Arts Foundation) na projekt przekładu z języka duńskiego wyboru wierszy mieszkającego w Kopenhadze poety Nielsa Hav'a. Projekt związany jest z promocją duńskiej literatury poza granicami kraju, a w październiku 2022 roku grant Norweskiej Agencji ds. Szkolnictwa Wyższego na zrealizowanie w 2023 roku projektu kwerendy źródeł w Bibliotece Narodowej (norw. Nasjonalbiblioteket) i dokumentacji w Muzeum Norweskiego Ruchu Oporu (norw. Norges Hjemmefrontmuseum). Grant jest kolejnym etapem realizacji projektu przygotowania do druku pierwszego pełnego przekładu na język polski dzienników działacza norweskiego ruchu oporu - Pettera Moena. Projekt ten realizowany jest od listopada 2021 roku ze słuchaczami studiów skandynawsko-bałtyckich pod opieką naukową dr hab. Radosława Biskupa w Katedrze Historii Skandynawii i Europy Środkowo-Wschodniej na Wydziale Nauk Historycznych UMK.

W grudniu 2022 r. otrzymał minigrant w ramach działania: Kompleksowy program wsparcia dla doktorantów UW realizowany w programie Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza na realizację we wrześniu 2023 r. krótkoterminowego wyjazdu naukowego na Uniwersytet Islandzki w Reykjaviku (isl. Háskóli Íslands) i przeprowadzenie badania recepcji islandzkich tłumaczeń polskiej literatury.

Z pozdrowieniami,
Katarzyna Witkowska-Rozpara